

Plan van aanpak Zone ‘Naar (open) digitale leermaterialen’

Aanvoerder: Robert Schuwer

Ambitie

De ambitie van het Versnellingsplan is dat op 1 januari 2023 instellingen voor hoger onderwijs in Nederland docenten en studenten de mogelijkheid kunnen bieden een optimale mix van (digitale) leermaterialen te bepalen en te gebruiken ten behoeve van leer- en onderwijsprocessen.

Een optimale mix van leermaterialen draagt bij aan kwalitatief goed onderwijs. Daarnaast draagt het bij aan de toegankelijkheid van onderwijs door betere toegankelijkheid van (digitale) leermaterialen, de mogelijkheid tot flexibel gebruik van leermaterialen en de mogelijkheid tot bepalen en gebruiken van passend materiaal bij de onderwijsvisie. Een optimale mix zal in veel gevallen ook niet-digitaal materiaal bevatten, met name tekstboeken. Dit valt echter buiten de scope van onze zone en van het Versnellingsplan.

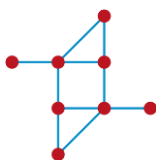
Wat optimaal is met betrekking tot die mix van leermaterialen wordt bepaald door de context van het onderwijs. In die context zijn leeruitkomsten, onderwijs- en leeractiviteiten én wijze van beoordeling op elkaar afgestemd. Leermaterialen raken met name de onderwijs- en leeractiviteiten en de wijze van beoordeling. De materialen bevinden zich op een continuüm van gesloten naar open. De mate van geslotenheid wordt onder meer bepaald door de toegankelijkheid en betaalbaarheid voor de lerende. Gesloten leermateriaal is daarmee niet synoniem met leermateriaal aangeboden door commerciële uitgeverij.

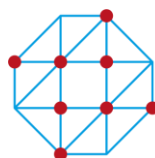
Omdat delen en hergebruiken van open leermaterialen een potentieel grote invloed heeft op de hiervoor beschreven ambitie, is stimuleren van adoptie van open leermaterialen een deelambitie van versnellingszone 4. Commerciële uitgeverijen spelen echter ook een belangrijke rol in het vormgeven van een optimale mix van leermaterialen. Deze zullen derhalve ook worden betrokken bij de activiteiten.

Uitgangspunten en resultaten

Voor realisatie van die ambitie gelden de volgende uitgangspunten:

- Docenten en studenten bepalen de optimale mix (al dan niet bewust) door de keuze en uitvoering van leeruitkomsten, onderwijs- en leeractiviteiten en (wijze van) beoordeling.
- Er is een infrastructuur nodig met de componenten ‘technische infrastructuur’, ‘ondersteunende infrastructuur’ (o.a. onderwijskundig, IT, juridisch) en ‘accommoderend beleid’.
- Er worden principes gevolgd c.q. er gelden randvoorwaarden bij het bepalen van de optimale mix (zoals financiële haalbaarheid, toegankelijkheid en ‘van voldoende kwaliteit’).

De te nemen stappen moeten leiden tot de volgende nu voorziene resultaten (output) op 1-1-2023:

- Inzicht in de aspecten die voor docenten en lerenden gelden bij het komen tot een optimale mix van leermaterialen en de rol van stakeholders in dit proces, zoals supportstaf en beleidsmakers;
- Modellen, toolkits en andere ondersteunende instrumenten ter ondersteuning bij het bepalen van een contextafhankelijke optimale mix van leermaterialen, waarbij onder meer toegang tot en betaalbaarheid van digitale leermaterialen geadresseerd worden. Bijvoorbeeld:
 - Beschrijvingen van *good practices* van ieder van de genoemde categorieën;
 - Draaiboeken voor disseminatie van de beschreven *good practices* en modellen (waaronder workshops);
 - Modellen voor kwaliteitsborging en bewustwording van kwaliteit van digitale leermaterialen.
- Digitale infrastructuur voor delen en vinden van open en gesloten leermaterialen binnen instellingen, tussen instellingen en gebruikers buiten instellingen;
- Grotere awareness en adoptie van open delen en hergebruiken van leermaterialen onder docenten en studenten.

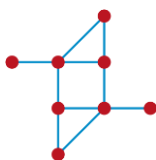
Doordat de voorziene resultaten aan instellingen heel concrete handvatten bieden om de gewenste optimale mix van leermaterialen te kunnen aanbieden, kan versnelling gerealiseerd worden. Een gezamenlijke aanpak van de activiteiten zal ook bijdragen aan de beoogde versnelling. Denk bijvoorbeeld aan:

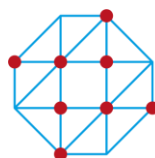
- Gezamenlijk juridisch advies bij licenties voor tooling zodat iedereen die uniform en kostenefficiënt kan gebruiken;
- Gezamenlijk testen (bijv. van SURF Sharekit) betekent betere terugkoppeling, betere aansluiting op lokale situaties en snellere uitrol;
- Adoptie van goede lokale initiatieven (zoals WUR zoekschil) zorgt voor efficiëntie en optimaal benutten van expertise.

Voorgestelde activiteiten en deelresultaten

Voor 2019 is de hoofdactiviteit 'inzicht creëren in de aspecten waarmee docenten, studenten en support staf (IT, onderwijskundig, library en beleidsmaker) een contextspecifieke optimale mix van leermaterialen bepalen'. Deze inzichten zullen de basis leggen voor later te formuleren activiteiten. Om tot deze inzichten te komen, willen we een onderzoek uit te (laten) voeren met de hoofdvraag: "Hoe komen docenten en studenten in het publiek bekostigde hoger onderwijs in Nederland tot de voor hen optimale mix van leermaterialen?"

Daarnaast zijn er parallel aan de beschreven hoofdactiviteit zaken die, gebaseerd op vragen vanuit de deelnemende instellingen, opgepakt kunnen worden:

1. Inventariseren van beschikbare repository's, zoekmachines en communityplatformen voor delen en hergebruiken van open leermaterialen;
2. Ontwikkelen van een zoekschil voor vinden van leer materiaal die in een specifieke context (instelling of samenwerkingsverband tussen instellingen) wordt gedeeld;
3. Copyrights for education: kennisdeling met het Auteursrechten Informatie Punt (AIP) en UKB/SHB OOO werkgroep met als doel een handzaam overzicht te krijgen (o.a. beleid, eigenaarschap, belemmeringen);
4. Ervaringen/*best practices* delen over gebruik van tools als Perusal (*social annotation tool*) of FeedBackFruits;
5. Verzamelen en dissemineren van *good practices* op gebied van onderwijsvisie en open leer materialen.

Aanpak en voorwaarden voor succes

Voor ieder van deze deelresultaten worden subgroepen samengesteld. In iedere subgroep zijn tenminste twee deelnemende instellingen vertegenwoordigd. Iedere subgroep kent een groepsleider en bepaalt een wijze van aanpak. Maandelijks is er een plenaire bijeenkomst waarin subgroepen rapporteren over de voortgang.

Bij de uitvoering zal zoveel als mogelijk de samenwerking worden gezocht met partijen die op dit gebied al activiteiten verrichten. Voor 2019 zijn dat in ieder geval de UKB-SHB-werkgroep Bibliotheken en open leer materiaal (bij activiteit 3), SURF (bij activiteit 2) en de SURF SIG Open Education (bij activiteit 5).

Voorwaarden voor succes zijn:

- Voortdurende aansluiting van de activiteiten binnen de zone en de ambities van de deelnemende instellingen. Ieder jaar zal een toets op die aansluiting plaatsvinden. De resultaten van een dergelijke toets kunnen leiden tot bijstelling van de voorziene resultaten.
- Commitment van deelnemende instellingen bij het uitvoeren van de activiteiten. Dit commitment moet onder meer zichtbaar zijn in de bereidheid een visie te ontwikkelen, richtlijnen voor beleid voor (open) leer materialen op te stellen en voldoende participatie van docenten en staf.

